

**Türkiye Cumhuriyeti ile Mütevekkilî Yemen Kırallığı arasında akdedilen Dostluk Andlaşmasının onanması hakkında kanun lâyihası ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/496)**

T. C.  
Başbakanlık  
Muamelât Genel Müdürlüğü  
Tetkik Müdürlüğü  
Sayı : 71/2471, 6/3444

16. XII. 1952

**Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına**

Türkiye Cumhuriyeti ile Mütevekkilî Yemen Kırallığı arasında akdedilen Dostluk Andlaşmasının onanmasına dair Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 12. XI. 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan  
A. Menderes

**GEREKÇE**

Coğrafi durumu ve Arap Birliği üyesi olması itibariyle Yemen Kırallığının Orta - Doğu'da haiz bulunduğu hususi mevki ve bu memleketle aramızda mevcut tarihî bağlar malûmdur. Buna rağmen şimdiye kadar Yemen ile memleketimiz arasında normal siyasi münasebetler kurulmamıştır.

Yemen'in İtalya, Irak, Holânda, İngiltere, Fransa, Suudî Arabistan, Sovyetler Birliği ve Habeşistan ile dostluk veya ticaret anlaşmaları vardır. Suudî Arabistan'daki Fransa, Amerika ve Holânda Elçileri aynı zamanda memleketlerini Yemen İmamı nezdinde de temsil etmektedirler. Orta - Doğu bölgesi ve Arap memleketleri ile olan yakın ilgisi dolayısıyla memleketimizin de Yemen'le bir anlaşma akdederek siyasi münasebetlere girişmesi zaruridir. Yemen'deki menafimizin himayesi bakımından da buna lüzum vardır. Bu hususta 25 yıldan beri yapılagelen karşılıklı temas ve teşebbüsler ancak 9 Ekim 1952 de Kahire'de imza edilen Dostluk Andlaşması ile sonuçlandırılabilmiştir.

Genel olarak komşu Arap âlemine karşı takip etmekte olduğumuz dostluk politikası yolunda önemli bir adım teşkil eyliyen andlaşma, memleketimizle Yemen arasında çeşitli alanlarda normal münasebetlerin kurulması için gerekli esasları, dostluk andlaşmalarına derci milletlerarası kaide haline gelmiş olan şekilde, ihtiva etmektedir.

Beş yıllık bir müddet için akdedilen ve taraflarca fesih veya tadili arzusu izhar edilmediği takdirde aynı müddetler için kendiliğinden yenilenecek olan andlaşmanın 1 nci maddesi, Âkıdalar arasında dostluk ve barışın hâkim olacağına dairdir.

2 nci madde ile Âkid Taraflar, bilâhara aralarında anlaşmak suretiyle, karşılıklı olarak siyasi ve konsolosluk temsilcilerini tâyin eyliyeceklerini ve bu temsilcilere milletlerarası kaideler gereğince bütün masuniyetleri tanıyacaklarını beyan etmektedirler.

İki Tarafın, birbirlerinin doktor ve mühendis gibi uzmanlarından istifade edeceklerine müteda-ir 4 ncü maddenin Andlaşmaya konulmasını Yemen Hükümeti teklif eylemiş ve, iki memleket ara-

sındaki kültürel bağların gelişmesine yarıyacağı cihetle, bu teklif tarafımızdan memnurlukla kabul olunmuştur.

Andlaşmanın 3 ncü ve 5 nci maddeleri, iki Taraf vatandaşlarının, yekdiğerinin ülkesinde en ziyade müsaadeye *mazhar* Devletler vatandaşları gibi muamele göreceklerine ve mahalli kanun ve nizamlara tâbi olacaklarına dairdir.

Memleketimiz dış politikası ve, dolayısıyla, dünya barışı için faydalı olacağı inancı ile akdedilmiş bulunan işbu Dostluk Andlaşması yüksek Meclisin tasdikına arz olunur.

### Dışişleri Komisyonu raporu

**T. B. M. M.**

*Dışişleri Komisyonu*

*Esas No. 1/496*

*Karar No. 21*

16 . IV . 1953

### Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti ile Mütevekkili Yemen Kırallığı arasında akdolunan Dostluk Andlaşmasının tasdikına mütedair olarak, Hükümetçe Yüksek Meclise teklif olunan kanun tasarısı ve buna bağlı Dostluk Andlaşması, Dışişleri Komisyonunda incelenmiş ve Hükümet gerekçesinde zikredildiği gibi cağrafi durumu ve Arap Birliği üyesi olması itibariyle, Orta-Doğu'da hususi bir mvekii haiz bulunan Mütevekkili Yemen Kırallığı ile memleketimiz arasında normal siyasi münasebetlerin kurulması, memleketlerimiz arasında mevcut tarihi bağları da nazarı itibara alarak önemli ve zaruri bulunmuştur.

Beş yıllık bir müddet için akdedilen ve taraflarca fesih veya tâdili arzusu izhar edilmediği takdirde, aynı müddet için yenilenecek olan andlaşma, Âkıdalar arasında dostluk ve barışın hakim olacağını temin ettiği gibi aralarında anlaşmak suretiyle karşılıklı olarak siyasi ve konsolosluk temsilcilerini tâyin edebilmele-

rini ve bu temsilcilere milletlerarası kaideler gereğince masuniyetler tanımalarını mümkün kılmaktadır. Andlaşmanın tasdikı hakkındaki Hükümet teklifi 1 nei ve 3 ncü maddelerinde yapılan ufak tâdillerle aynen kabul edilmiştir.

Umumi heyetin yüce tasdikına arz olunmak üzere tasarı ve ekleri Yüksek Reisliğe sunulur.

Dışişleri Komisyonu Reisi	Bu Rapor Sözcüsü	
İstanbul	Erzurum	
<i>Nihad R. Belger</i>	<i>Bahadır Dülger</i>	
Çorum	Erzurum	Hatay
<i>S. Özer</i>	<i>R. S. Burçak</i>	<i>A. Melek</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>S. Giz</i>	<i>O. Kapani</i>	V. Mentuş
	İmzada bulunamadı	
Konya	Mardin	Samsun
<i>Z. Ebuzziya</i>	<i>K. Türkoğlu</i>	<i>F. Kesim</i>
	Seyhan	
	R. Oğuz Arık	
	İmzada bulunamadı	

## HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Türkiye Cumhuriyeti ile Müttevekkili Yemen Kırallığı arasında akdedilen Dostluk Andlaşmasının onanmasına dair kanun tasarısı*

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Müttevekkili Yemen Kırallığı arasında 9 Ekim 1952 tarihinde Kahire'de imzalanan Dostluk Andlaşması kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	Başbakan Yardımcısı

Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
M. Alakant	O. Ş. Çiçekdağ

Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
S. Kurtbek	E. Menderes

Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
F. Köprülü	H. Polatkan

Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
T. İleri	K. Zeytinoğlu

Eko. ve Ticaret Bakanı	Sağlık ve So. Y. Bakan
E. Gürçeli	Dr. E. H. Üstündağ

Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
	N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
Y. Üresin	S. Ağuoğlu

İşletmeler Bakanı ve

Güm. ve T. B. V.

S. Yırcalı

## DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

*Türkiye Cumhuriyeti ile Müttevekkili Yemen Kırallığı arasında akdedilen Dostluk Andlaşmasının onanmasına dair kanun tasarısı*

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti ile Müttevekkili Yemen Kırallığı arasında 9 Ekim 1952 tarihinde Kahire'de imzalanan Dostluk Andlaşması onanmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu İcravekilleri Heyeti yürütür.

## TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MÜTEVEKKİLİ YEMEN KIRALLIĞI ARASINDA DOSTLUK ANDLAŞMASI

Bir taraftan Türkiye Cumhurbaşkanı Ekselâns Celâl Bayar,  
Diğer taraftan Yemen Kralı Majeste İmam Ahmet,  
Memleketleri arasında mevcut dostluk bağlarını sağlamlaştırmayı samimiyetle arzu ettiklerin-  
den,

Bu dostluğu takviye ve tarsin etmek üzere memleketleri arasında bir Dostluk Andlaşması akdini  
kararlaştırmış ve bu maksatla,

Türkiye Cumhurbaşkanı Ekselâns Celâl Bayar, Türkiye'nin Kahire Büyük Elçisi Ekselân Hulûsi  
Fuat Tugay'ı.

Yemen Kralı Majeste İmam Ahmed, Yemen'in Kahire Elçisi Ekselâns El - Seyyid Ali İbni İs-  
mail El - Moayyed'i murahhas tâyin etmişlerdir.

Anılan murahhaslar, salâhiyetnamelerini teati ettikten ve bu salâhiyetnamelerin usulüne uygun  
olduğunu gördükten sonra, aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır.

### Birinci Madde

Aralarındaki iyi münasebetleri her veçhile muhafaza edecelerini taahhüt eden Yüksek Âkîd Ta-  
raflar arasında dostluk ve barış hâkim olacaktır.

### İkinci Madde

Yüksek Âkîd Taraflar, bilâhara aralarında anlaşmak suretiyle, karşılıklı olarak siyasi ve  
konsolosluk temsilcilerini tâyin edecekler ve bu temsilcilerle memurlar, mütekabiliyet esası da-  
iresinde ve mer'i milletlerarası kaidelere tevfikân, bütün masuniyetlerden istifade eyliyecekler  
ve hiçbir zaman yekdiğerinin memleketindeki üçüncü bir Devlet temsilei ve memurlarına tatbik  
edilen muameleden farklı bir muameleye tâbi tutulmuyacaklardır. Aynı zamanda bu temsilei ve  
memurlar, mahallî kanun ve nizamlar ve talimatlar hükümlerine riayet edeceklerdir.

### Üçüncü Madde

Yüksek Âkîd Taraflar vatandaşları, yekdiğerinin ülkesinde, mütekabiliyet şartıyla, mahallî  
kanun ve nizamlara tâbi olacak ve en ziyade müsaadeye mazhar Devletler vatandaşlarına edilen  
muamelenin aynını göreceklerdir.

### Dördüncü Madde

Yüksek Âkîd Taraflardan her biri, diğeri tarafın doktor, mühendis ve saire gibi uzmanların  
bilgilerinden, istihdam şartlarına ve uzmanlarla yapılacak özel mukavelelere istinaden, isti-  
fade edecekler ve bu istihdam şartlarıyla mukavelelere Yüksek Âkîd Taraflar riayet eyliyecek-  
lerdir.

### Beşinci madde

Yüksek Âkîd Taraflar vatandaşları, yekdiğerinin ülkesinde ticari işlerde, kara, deniz ve hava  
ulaştırmalarında ve vergi hususunda mahallî kanun ve nizamlar ahkâmına tâbi olacak ve, bölge  
anlaşmalarından doğan hak ve imtiyazlar müstesna olmak üzere, en ziyade müsaadeye mazhar  
memleketler vatandaşlarına bahşedilmiş olan bütün hak ve imtiyazlardan istifade edeceklerdir.

### Altıncı madde

Yüksek Âkîd Taraflar işbu Andlaşmayı, imzasından sonra, mümkün olan en kısa zamanda tas-  
dik edecek ve tasdiknameleri teati eyliyeceklerdir. Bu Andlaşma, tasdiknamelerin teatisinden  
itibaren beş yıl müddetle yürürlükte kalacaktır. Yüksek Âkîd Taraflardan biri bu Andlaşmayı  
fesih veya tâdil etmek istediği takdirde, yürürlük müddetinin bitmesinden altı ay önce keyfiyeti  
öbür Tarafa bildirecektir. Taraflardan biri fesih veya tâdili arzusunu izhar etmediği takdirde  
bu Andlaşma kendiliğinden aynı müddet için yenilenmiş olacaktır.

### Yedinci madde

Kahire'de Dokuz Ekim bin dokuz yüz elli iki günü ikisi türkçe ikisi arapça dört nüsha olarak  
tanzim edilen bu Andlaşmanın tefsirinde ihtilâf çıktığı takdirde arapça metni muteber olacaktır.